

KESZEI FRANCISKA – KESZEI SZABOLCS

A NICKI TEMPLOM TITKAI

A KISFALUDY ÉS A NICZKY CSALÁDOK NYOMÁBAN

Nick község a Nyugat-Dunántúl régióban, Vas megyében, a Sárvári járásban található. A Kisalföldön, a Rába és a Répce között, a megye északi részén, a Kőris-patak mellett fekszik. Lakóinak száma 2015-ben 481 fő.¹

A község ismertségét leginkább a határában 1932–1934-ben épült rábai duzzasztó, a Nicki Műgát,² valamint a mellette létrejött kis üdülőfalv adja.³ A falu első hiteles említése 1221-ből származik.⁴

A SZENT ANNA-TEMPLOM

A község közepén álló barokk stílusú istenháza helyén már korábban is volt templom. Hogy a legkorábbi mikor épült, arról nincs tudomásunk, de a Borovszky-féle Vasvármegye című mű szerint a falu „*már 1328-ban mint »Eghazas Nyck« szerepelt. Plébániája XIV. századbeli, mostani temploma 1786-ban épült és czinteremmel van körülvéve.*”⁵ Valójában nem akkor és már temető sem volt körülötte, de ezekről később lesz szó.

A templom történetéről a legjobb összefoglaló munka a felújítás alkalmából készült 2012-ben Kelemen István és Nemes András tollából.⁶ A templom állapotának változásait – felújítás, átalakítás, újjáépítés – a korabeli vizitációk és összeírások alapján mutatják be. Ezek az egyházi iratok a templom leírásánál általában megemlékeznek a templom alatt található sírboltokról, kriptákról.

1 Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2015. január 1. Bp., 2016. 85. p.

2 *Polgár Antal*: A Kis-Rába toroki „műgát” építésének története. A Nicki duzzasztó mint a Rábaköz vízgazdálkodásának kulcsa. = Vasi Szemle, 2019. 4. sz. 470–478. p.

3 <http://nick.hu/falutortenet/> (Megtekintve: 2020. december 1.)

4 Uo.

5 *Balogh Gyula et al.*: Vasvármegye. Bp., 1898. 76. p. (Magyarország vármegyéi és városai; 3.)

6 *Kelemen István – Nemes András*: A nicki Szent Anna-templom története. [Szombathely], 2012. (továbbiakban: Kelemen – Nemes, 2012.) 23 p.

KRIPTÁK A TEMPLOM ALATT

Az 1698. évi ún. Kazó-vizitáció sírkamrákról, nemesi nyughelyekről tesz említést, külön kiemelve a Niczky- és az oltár előtti Kisfaludy családi sírboltot.⁷ A sírok miatt a téglapadozatot sokszor felbontották és így egyenetlenné vált.⁸

A templom alatti kriptákról az 1758. évi Batthyány-féle vizitáció szól bővebben. Eszerint a templom alatt két sírkamra van, az egyik a szentély alatt a Kisfaludy családé, a másik a bejáratnál a Niczky családé (*Cryptae quoque dua Sunt Sub hoc Ecclesia, una in Sanctuario Familie Kissfaludianae alia ad Portam Familiae Niczkyanae*).⁹

A romló állapotú templom felújítása helyett Niczky Lázár végrendeletében egy teljesen új templom építéséről rendelkezett.¹⁰ Részletesen írt arról is, hogy hogyan legyenek a templom alatt kialakítandó kripták: „... az egész Sanctuariumnak az sekrestyének az templomnak pedig alája Niczki familiának az mostani kriptájáig tartó új krypta csinyáltassék, az mostanyiból az újba hordattassanak az koporsók. Ezen régi kriptában pedig az Kiss-Faludi familiának megromlott kriptájából (az ki ugyan az újonnan fölépülendő krypta miatt ott nem maradhat) az koporsók hordattassanak és az légyen Kiss-Faludi familia kriptája.”¹¹

Az 1779-ben lezajlott vizitáció arról tudósít, hogy a templomot, ami 1776-ban épült Niczky Lázár építtette. Két új kriptát említ, de nem felelnek meg az új előírásoknak, ezért át kell alakítani őket.¹² A kripták helyzetéről nem esett szó. (A templom körüli temetőt is az építkezés során számolhatták fel.)¹³

Tehát az új templom alatt kialakításra került egy kriptaszint. „A templomot már építésszor hevederes dongával boltozták alá, mintegy kriptaszintet kialakítva. A hevederek a hajó pilléreinek vonalában húzódnak, haránt irányba.”¹⁴

A kialakított két kriptába két helyen lehetett lejutni. Az egyik lejárát a karzat alatt nyílt, a másik pedig a templomhajó közepén. Az viszont, hogy melyik lejárát melyik család sírboltjába vezetett nem egyértelmű. A Niczky Lázárnak köszönhető templomépítés előtti források azok, amelyek foglalkoztak ezzel a dologgal, úgy írták le, hogy a bejáratához közelebbi krypta a Niczkyké és az oltárhoz közelebbi, szentély alatti volt a Kisfaludy családé.¹⁵ Valószínűleg ezek alapján gondolhatták úgy az 2012. évi felmérés készítői, hogy az építkezés után is így maradt: „Az egyik a karzat alatt nyílt, kőlap fedi. Ez a Niczky család temetkezéseit szolgálta. A másik a hajó közepén nyílt, ma már lefalazták. A Kisfaludy familia elhunytjai nyugszanak alatta a bal oldali mellékoltár közelében.”¹⁶

Véleményünk szerint nem vették figyelembe Niczky Lázár végrendeletének már hivatkozott részét, amely világosan megfogalmazza, hogy az építkezés során cseréljék fel a

7 Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár. Püspöki Levéltár. Püspöki Hivatal iratai (továbbiakban: SZEL PL PH ir.) Canonica visitatio (továbbiakban: Cv.) Kazó-vizitáció 533. p.

8 Kelemen – Nemes, 2012. 3. p.

9 SZEL PL PH ir. Cv. Batthyány-vizitáció 1–2. p.

10 R. R.: Niczki Niczky Lázár végrendelete. = Történelmi Tár, 1908. 3. füz. (továbbiakban: R. R., 1908.) 356. p.

11 Uo.

12 SZEL PL PH ir. Cv. Szily-vizitáció 176. p.

13 Kelemen – Nemes, 2012. 8. p.

14 Répcelaki Szent István Király Plébánia (továbbiakban: RSZIKP) Vámoscsaládi irattár. *Nemes András*: Nick, Szent Anna plébániatemplom. Kutatási napló, 2012. Kézirat. (továbbiakban: Nemes, 2012.)

15 SZEL PL PH ir. Cv. Kazó-vizitáció 533. p., Batthyány-vizitáció 1–2. p.

16 Kelemen – Nemes, 2012. 18. p.

két kriptát. Vagyis az addig a bejáráthoz közelebbi Niczky sírbolt kerüljön beljebb, és a szentély alatti Kisfaludy-kripta legyen a korábbi Niczky helyén. Még arról is megemlékezett, hogy a korábban elhunytak koporsóit vigyék át az új helyükre.¹⁷ Persze az, hogy mit szeretett volna a végrendelező, és azt hogyan valósították meg, az két külön dolog. El is térhettek volna a kiadott instrukcióktól. De nem ez történt. Mindezekre bizonyítékot szolgáltatnak a kriptákban fellelhető írásos források. Abban a kriptában, amit a hajó közepén nyílt lépcsőn lehetett megközelíteni (keleti kriptá) az elfalazott kriptafülkék némelyikén olyan monogramokat, illetve évszámokat lehet felismerni, amelyek egyértelműen a Niczky család tagjaihoz köthetők. Ezek egy része 2012-ben is kiderült a kriptá – egy részének – felmérésekor, ezért fogalmazódhatott meg a következő mondat: *„Később, a 19. század folyamán a Niczky család a templom egész alsó szintjét – a szentély alatti területeket is beleértve – temetkezésre használta.”*¹⁸

Az eredetileg karzat alatti lépcsőn megközelíthető sírbolt (nyugati kriptá) 2012-ben nem került felmérésre. Ezt bizonyítja – többek közt – az is, hogy a kiadványban előző templomalaprajzon ez a kriptá nincs is jelölve, mondván, hogy azt a részt nem lehet elérni.¹⁹

Valóban az eredeti lejáratozat megszüntették – betonozás, falazás–burkolás –, de alternatív nyílásokon – ezekről majd később lesz szó – hozzáférhető mind a két kriptá.

A nyugati kriptában található koporsók közül kettőn olvasható feliratok viszont azt bizonyítják, hogy ez bizony a Kisfaludy család sírboltja. Így, kijelenthető, hogy a bejáráthoz közelebbi (nyugati) kriptá a Kisfaludyaké, míg a keletebbi a Niczky családé. Tehát, megvalósult az, amit Lázár úr végrendeletében meghatározott.

A TEMPLOMÉPÍTETŐ NICZKY LÁZÁR

Az egyik legismertebb személy a családból, főleg a végrendelete révén. Mégis viszonylag elég keveset tudunk róla és az is bizonytalan. Főleg, ami a személyes adatait, illetve családi helyzetét illeti.

A páli katolikus anyakönyv szerint 1697. január 27-én keresztelték.²⁰ Ugyanakkor a végrendeletében január 22-ét említi születése napjaként.²¹ Ez természetesen magyarázható azzal, hogy a születés és a keresztelés között általában eltelt néhány nap.

Egészen más a helyzet Niczky Lázár halálával kapcsolatban. Egyetlen vele foglalkozó írás sem említi halálának dátumát. Mivel 1769-ben befejezett végrendeletében így írt: *„Jól-lehet valamint testemben mostanság erős és ép, ugy elmémben egészséges lévén ígérhetnék életnek hosszabb esztendőket...”*²² azt gondolhatnánk, hogy noha már betöltötte a 72 évet, még jónéhány évet élt. Ennek ellentmond viszont az a megjegyzés a végrendeletet bemutató közlés végén, miszerint: *„Kiadta a csornai convent Niczki József győri kanonok részére 1769. február 29-én.”*²³ Tehát, alig több mint 1 hónap múlva már szükség volt a végrendeletre. A Győri Egyházmegyei Levéltárban őrzött a Mihályi plébánia anyakönyvében az az

17 R. R., 1908. 356. p.

18 Kelemen – Nemes, 2012. 18. p.

19 Uo.

20 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-XN8J-J?i=24> (Megtekintve: 2020. december 1.)

21 R. R., 1908. 364. p.

22 Uo.

23 R. R., 1908. 365. p.

utólagosan beszúrt bejegyzés található, miszerint Niczky Lázár 1769. február 5-én hunyt el.²⁴ A nehezen olvasható, elmosódott szöveg sem a halál helyéről, sem a temetés helyszínéről nem tudósít.

A végrendelet keletkezéséről. Már Fülöp László is említette, hogy az a kitétel, miszerint: „*Irtam ezen testamentumot tettes N. Soprony vármegyében Rábaközben, mihályi mezővárosban lévő kastélban 1769 esztendőben, januariusnak 22 napján, születésemnek napján, életemnek pedig mai napon 72 esztendeiben ...*”²⁵ úgy értelmezendő, hogy a hosszú végrendeletet ezen a napon fejezte be.²⁶ Talán bizonyíték mindeerre az a megállapítás, hogy Niczky Lázár a végrendeletében minden személy említésekor a „néhai” vagy „üdvözült” kifejezésekkel jelezte, ha már elhunyt az illető. Kivételt képez Kisfaludy Balázs szóba hozása,²⁷ holott ő 1768. november 7-én hunyt el.²⁸ Ha ezt az érvelést elfogadjuk, akkor legalább két és fél hónapig íródott a végrendelet.

Bizonytalan a családi helyzete, vagyis, hogy nős volt-e vagy nőtlen. Nagy Iván egyértelműen leírja, hogy nőtlen maradt.²⁹ Ezzel szemben Szluha Márton nősnek, sőt kétszer házasultnak említi.³⁰ Ezt vette át Fülöp László tanulmányában, noha furcsának találta, hogy feleségei családjai nem szerepelnek a végrendeletben.³¹

Nézzük ezeket a „feleségeket”! Szluha szerint Niczky Lázár első felesége Táplánfai Polányi Erzsébet, aki 1699-ben született, meghalt Salamonfán (ma: Zsira része) 1730. november 30-án, apja Polányi Boldizsár, anyja Káldy Jusztina.³² Hasonló adatokkal szolgál a „www.geni.com” internetes oldal, csak ott az apa neve Zsigmond, az anya pedig Acsády Magda.³³ Viszont a halálozási dátum nem található sem a visi (ma: Répcevis) anyakönyvben, ahová Salamonfa tartozott, sem a mihályi anyakönyvben, ahol Lázár feleségeként lakhatott. A második feleség Polányi Jusztina. Szluha nem közöl születési adatot – a fent említett „geni.com” szerint 1697. szeptember 19. –,³⁴ viszont ismerteti a halálozási adatokat: Salamonfa 1766. október 30., és azt, hogy első férje Rátky Dániel volt.³⁵ Jusztina részletes halálozási anyakönyvi bejegyzésében viszont szó sincs arról, hogy Niczky Lázár felesége lett volna.³⁶ Szluha megadja Niczky Lázár és Polányi Jusztina házasságkötésének a helyét és

24 Győri Egyházmegyei Levéltár (továbbiakban: GYEL) Plébániai és espereskerületi levéltárak (továbbiakban: Pel.) Mihályi plébánia iratai és anyakönyvei (továbbiakban: Mihályi ir.) Liber Defunctorum ab anno 1755–1826.

25 R. R., 1908. 364. p.

26 Fülöp László: „Halálom után... sáfárságomról számot adgyak” Momentumok Niczky Lázár életéről az 1769-es végrendelete alapján. = Honismeret, 2014. 4. sz. (továbbiakban: Fülöp, 2014.) 24. p.

27 R. R., 1908. 347. p.

28 GYEL Pel. Répcevis plébánia iratai és anyakönyvei (továbbiakban: Répcevis ir.) Liber Defunctorum ab anno 1762–1831.

29 Nagy Iván: Magyarország családai czímerekkel és nemzékrendi táblákkal. 8. köt. Pest, 1861. (továbbiakban: Nagy, 1861.) 152. p.

30 Szluha Márton: Vas vármegye nemes családjai. Leszármazási táblák. Bp., 1999. (továbbiakban: Szluha, 1999.) Niczky IV. tábla.

31 Fülöp, 2014. 25–26. p.

32 Szluha, 1999. Niczky IV. tábla.

33 <https://www.geni.com/people/Erzs%C3%A9bet-Pol%C3%A1nyi/6000000042834845495> (Megtekintve: 2020. december 1.)

34 <https://www.geni.com/people/Jusztina-Pol%C3%A1nyi/6000000017905783336> (Megtekintve: 2020. december 1.) Ez meg is található a pápai anyakönyvben: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939V-M7CQ-S?i=131&cc=1743180> (Megtekintve: 2020. december 1.)

35 Szluha, 1999. Niczky IV. tábla.; Ugyanezek az adatok vannak a „geni.com”-on.

36 GYEL Pel. Répcevis ir. Liber Defunctorum ab anno 1762–1831. 1766. október 30.

idejét: Mihályi, 1748. szeptember 22. Mi ez, ha nem bizonyíték? Hát nem az. Hisz, ha megnézzük a hivatkozott anyakönyvi bejegyzést, akkor kiderül, hogy nem a két nemes kötött házasságot, hanem alkalmazottjaik. Strobel János, Niczky Lázár szakácsa és Farkas Erzsébet, Polányi Juszтина szobalánya esküdött hűséget egymásnak ezen a napon.³⁷ Szakácsáról Lázár úr végrendeletében is megemlékezett: „*Strobel Jankó szakácsomnak, ha holtig szolgál, fűzetésén kívül hagyok 20 frtot, az kiken ha elhagy bűnös lelkemért szent misék mondatassanak. Ha állandósan megmarad, ha lesz két viselt nadrágot, egy viselt mentét és az jobbik ujjas köpönyegemet hagyom neki.*”³⁸ Tehát, mégis Nagy Ivánnak hihetünk, Niczky Lázár nőtlenként élt.

Niczky Lázár végrendeletében megemlékezik ispánjáról is. „*Musics Mátyás ispányomnak ha halálomig nálam szolgál, hagyok neki 25 frtot járandó fűzetésén kívül, ha el hágy, azon sunmácskán is szegény lelkemért szent misék szolgáltatassanak. Az utazó mentémet az téli schlófrokomat és az ólomszinü kalpagomat is ő néki hagyom.*”³⁹ Nos, az ispán hasonnevű fia lett az új nicki templom plébánosa 1776-tól egészen haláláig, 1824-ig. A nicki temetőben álló síremléken a születési évszám – 1752 – viszont nagy valószínűséggel hibás. Ugyanis a mihályi anyakönyv bejegyzése szerint 1753. január 13-án keresztelték.⁴⁰ (Majd 2 héttel későbbi keresztelező a születéshez képest akkoriban nem volt szokásban.)

Mint említettük, Niczky Lázár halálozási bejegyzése nem utal a temetés helyszínére. Végrendeletében se tett arról említést, hogy hová kíván temetkezni. Csak annyit jegyzett meg: „*Vágyon ... az második szacskóban kétszáz frtom, ezeket hagyom az ocsmány dög temnek el temetésére, elég leszen.*”⁴¹ Mégis, mivel olyan részletesen rendelkezett a templom alatti kriptá kialakításáról,⁴² illetve két testvére – Katalin, József – is Nicken temetkezett,⁴³ joggal feltételezhetjük, hogy őt is a családi kriptában helyezték örök nyugalomra.

A KRIPTÁK

Mint említettük a kriptákba külön-külön két, téglából épített lépcsőn lehetett lejutni (c, j). A 20. század első felében azonban lezárták a lejárátokat. A Kisfaludy sírboltba vezető lépcsőt fedő kőlap fölé betont öntöttek, a Niczky-kripta lejárátát pedig téglával falazták el és föléje járólappal került. Így a kripták megközelíthetetlené váltak és lassan a feledés homályába kerültek. Csak a templom déli oldalának a lábázatában lévő szellőzőnyílások jelezték, hogy odalent van valami. 1984-ben viszont a templom villamos hálózatának megújítása során a munkát végző helyi szakember alatt egyszer csak megnyílt a föld.⁴⁴ A hajó déli oldalán, a keleti ablak alatt, közvetlenül a fal mellett beszakadás keletkezett a padozatban. A nyílás a szakember szerint a „*kripta egyik szellőzőnyílásához kialakított fiókboltozat hiányából*

37 GYEL Pel. Mihályi ir. Liber Copulatorum ab anno 1747–1826.

38 R. R., 1908. 360. p.

39 Uo.

40 GYEL Pel. Mihályi ir. Liber Baptisatorum ab anno 1746–1810.

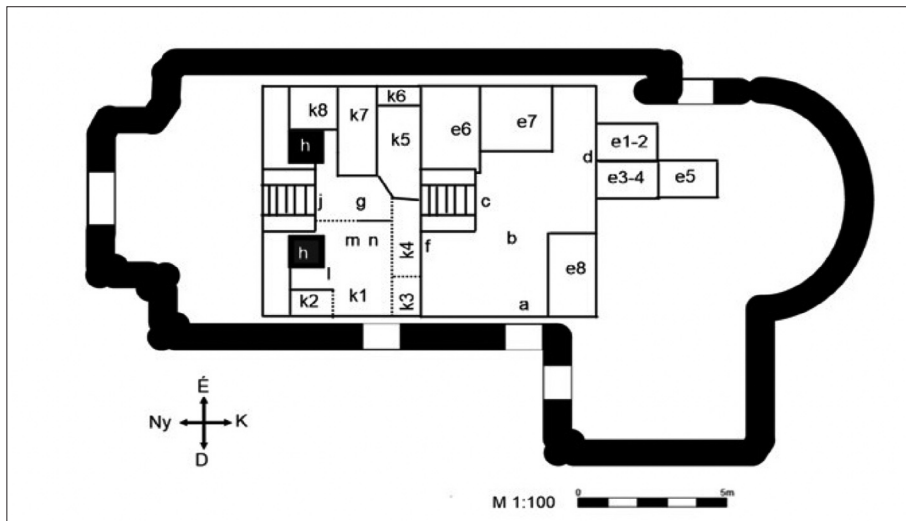
41 R. R., 1908. 356. p.

42 Uo.

43 GYEL Pel. Mihályi ir. Liber Defunctorum ab anno 1755–1826. 1758. szeptember 26.; GYEL Pel. Nagylózs, halotti anyakönyv (továbbiakban: hal. akv.), 1753–1789. 1781. október 5.

44 Simon János személyes közlése. Nick, 2018. október 20.

keletkezett”.⁴⁵ Az így kialakult lejáratot (a) csak ideiglenesen fedték be padlólapokkal, illetve a padsor nyílás fölé húzásával. Ezzel újra megközelíthetővé váltak a kripták. Jobban mondva csak a keleti krypta „előtere” (b), ahová már nem történt temetkezés. Később a két krypta

1. kép: A nicki Szent Anna-templom kriptájának alaprajza
(Keszei Szabolcs vázlata, 2019)

közötti elválasztó falon nyílást törtek (f) és így már a nyugati krypta is megismerhetővé vált. Sajnos, olyan személyek is lejuhattak, akik a kíváncsiságuk kielégítése céljából a rombolástól sem riadtak vissza, így több kriptafülkét szinte teljesen lebontottak, a még épen lévő (fém)koporsókat elmozdították és feltörték. Van olyan vélemény, miszerint ezt a pusztítást még a 2. világháború végén a szovjet katonák vitték végbe, de más források ennek ellent mondanak.⁴⁶

A NICZKY-KRIPTA

A „keleti” krypta előtere (b), így az egész sírbolt szélessége kb. 6,7 m. Kivétel a sekrestyével bővített rész, de az megközelíthetetlen. Az előtér legnagyobb hosszúsága kb. 5,9 m. A hevederes dongaboltozat legnagyobb magasság kb. 1,7 m. A keleti falon jól elkülöníthetők a sírfülkék falazásai (d). Az itt lévő fülkék (e1-2, e3-4) abban térnek el a többitől, hogy a téglafalazatot fedő habarcsba belevésték az ott eltemetettek monogramját, illetve az elhalálozási évüket. Az 1800 IG felirat Niczky György sírját jelzi, aki fiatalon, 22 évesen hunyt el, akit

⁴⁵ RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nemes, 2012.

⁴⁶ Töke Péter plébános jelentése a háborús károkról. SZEL PL PH ir. Acta cancellariae 58/1945.; Közölve: „Az úr irlalma, hogy nem vesztünk el.” A Szombathelyi Egyházmegye második világháborús kárjelentései, 1944–1948. S. a. r., szerk. Rétfalvi Balázs, Tangl Balázs; közrem. Inzsól Richárd, Janzsó Miklós. Szombathely, 2017. 232. p. (Géfin Gyula Kiskönyvtár; 4.)

felvettek a magyar királyi testőrséghez, de még a bevonulása előtt elhunyt 1800. március 10-én.⁴⁷ A felette levő fülke felirata: 1802 II, ami Niczky Imrére emlékeztet, aki az alatta nyugvó György apja és 1802. november 9-én halt meg. Ők II. Gáspár ágából származnak, de Nagy Iván nem jelzi ezt a vonalat.⁴⁸ György melletti fülkén a következő felirat szerepel: 1816 N ISTVAN. Az írás Niczky Istvánra utal, aki a kőszegi kerületi tábla ülnöki tisztségét is betöltötte, és 1742 és 1816 között élt. Ő III. János ágából való, az ítélőmester dédunokája.⁴⁹ A felette lévő fülkén található felirat – N Josefnő 1818 – István unokaöccsének, Niczky József soproni alispán (1820–1836), országgyűlési követ feleségének nevét és halálórási dátumát jelzi. Alsósómolányi Nagy Anna nyugszik ott, kinek az édesanyja unokahúga volt a tudós Sajnovics Jánosnak.⁵⁰ A beazonosítást nehezítette, hogy Szluha Márton könyvében 1839 szerepel halálórási dátumként,⁵¹ de a sajtoskái anyakönyvben az 1818-as időpont szerepel. Sőt, a nicki temetést is említik.⁵²

Még egy sírt lehet beazonosítani. Az alaprajzon „e7” jelzésű sírfülke déli oldalán az 1868-as szám olvasható. Az elfalazott rész nagyobb, mint egy sima fülke (1,65x1,3 m), de nem lehet felismerni rajta eltérő időpontú falazást. Az évszám alapján a fülkében Niczky Mária nyugszik, aki 53 éves korában hunyt el és a fentebb említett István unokája.⁵³ Tudomásunk szerint őt temették utolsóként a Niczky kriptába. (Még egy Niczky leszármazottat temettek Nicken – 1884-ben Niczky Karolinát –, de ott a temetés helyeként nem szerepel a családi sírbolt megjegyzés.⁵⁴ Valószínűleg, a falu temetőjében lelt örök nyugalomra.)

Az e8-cal jelölt fülke mérete (1,6x2,3 m) azt sejteti, hogy többen is nyugszanak benne. Viszont a temetkezések időpontjait és a rokoni kapcsolatokat ismerve, az is elképzelhető, hogy Niczky Sándor 1848-as országgyűlési követ, kormánybiztos pihen a falak mögött.

Az említett sírfülkék közül egyedül Niczky Józsefné sírját bontották meg. Egy kb. 20–22 cm-es négyzet alakú nyílást vágtak a fülke falába. Ezen betekintve egy darabokra hullott romos koporsó maradványát lehet látni. Bal felé (N Imre sírja) nézve vakolt, jobb felé vakolatlan falazatot látni. Ez azt erősíti meg, amit az évszámok is jeleztek, a bal oldali kamrát készítették el előbb, kívülről bevakolták, majd hozzáépítették ezt a sírfülkét. A hátsó fal is vakolt és át van ütve, valószínűleg egy hosszú rúddal. Csak annyit lehet megállapítani, hogy ott is van valami (e5). Feltehetőleg egy régebbi sír, hisz Lázár úr az egész templom alá rendelt kriptát.

Még egy sírfülke található a lépcsőtől északra (e6). Ez egy többes temetkezésű sírbolt. Ezt is megbolygatták. A falon keletkezett nyílás szabályos formája azt sejteti, hogy itt egy fedőtábla lehetett, amit valakik valamikor eltávolítottak. A nyíláson benézve több romos koporsót, és csontmaradványokat lehet felismerni. Legalább hat személyt temettek el itt. Talán VI. János udvari tanácsos és szeptemvir szűkebb családjának tagjai azok.

47 A magyar testőrségek névkönyve, 1760–1918. Összeáll. Hellebronth Kálmán. Bp., é. n. 273. p.

48 Nagy, 1861. 152–153. p.

49 Nagy, 1861. 152. p.

50 *Hám Sándor*: Sajnovics János élete és Demonstratioja. = Magyar Sion, 1889. 22. p.

51 Szluha, 1999. Niczky III. tábla.

52 GYEL. Pel. Sajtoskál, vegyes anyakönyv. 3. könyv halottak, 1798–1832. 35/2 p.

53 Nagy, 1861. 150. p.

54 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1811–1889. 1884. december 23.

A KISFALUDYAK SÍRBOLTJA

Ebbe a kriptába is eredetileg téglalépcsőn lehetett lejutni (j). A kórus alatt nyíló lejáratot egy mészkölap zárta, aminek a nyugati végénél két db vasfogantyú segítette a lap kiemelését, ha szükség volt rá. Ez a fedőlap napjainkban is megvan – a kriptából látható –, csak beöntötték betonnal. Most csak a Niczky-mauzóleumból, a két sírboltot elválasztó falat áttörve (f) lehet bejutni. Ez a kriptarész kisebb, mint a másik. Az elrendezése is más. A lépcsőn leérve egy kb. 2,1x1,7 m nagyságú előtér (folyosó) nyílik (g). Az előtértől jobbra, balra és a végén kisebb–nagyobb sírfülkék találhatók (k1–k8). Többségük falazata megbontva (k2, k5, k7, k8), néhol teljesen ledöntve (k1, k3, k4). Talán csak a sírhely északkeleti sarkában lévő gyermeksírnem bolygatott (k6). A „h” betűkkel jelölt téglapillérek a karzat oszlopait tartják. A sírokban talált fakoporsók az idők folyamán teljesen szétestek. A falazatokon monogram, vagy évszám nem látható. Megmaradt viszont a „k1” jelzésű sírkamrában három db fém (borítású) koporsó. Ezek segítségével lehet bizonyítani, hogy ide a Kisfaludyak temetkeztek. A fémkoporsók alatt szétesett fakoporsók találhatók.

A karzatpillér által félig takarva egy lemezből készült gyermekkoporsó fekszik (l). A rajta lévő felirat – többé-kevésbé – jól olvasható. A koporsó pillér felőli oldalán a „Süttő Gizela”(!) név látható. A másik oldalon a születési időpontból az évszám nem kibetűzhető csak a hónap és nap, illetve a halálozási dátum is jól látható: „... *unius 18^{kán} meghalt 1879 Márczius 29^{kén}*”. Ezekből az adatokból kikövetkeztethető, hogy ki nyugszik a felfeszített koporsóban. Ő Süttő Gizella, aki 1878. június 18-án született Kapuváron és 28-án keresztelték. Az apa Süttő Kálmán takarékpénztári pénztárnok, az anya Kisfaludy Irén.⁵⁵ A kislány sajnos nem sokáig élt. A halotti anyakönyv szerint 1879. március 29-én halt meg 9 hónapos korában. A halál okaként agyvelőgyulladás jelöltek meg. Másnap temették a répcelaki – valójában nicki (KSZ) – családi sírboltban.⁵⁶ A helyszín elírásának az lehet az oka, noha a Kisfaludyak ezen ágának családi temetkezési helye a nicki templom, de birtokuk – már amennyi maradt – és kastélyuk (kúriájuk) Répcelakon volt. Akkor még itt élt a kis Gizella dédanyja özvegy Kisfaludy Jánosné. Pár év múlva a szülők is Répcelakra költöztek, és több gyermekük született. Érdekesség, hogy 1885-ben világra jött gyermekük szintén Gizella névre lett keresztelve, de ő megérte a felnőtt kort és a szintén répcelaki birtokos Barthodeiszky Józsefhez ment feleségül.

A másik – szintén feltört – lemezkoporsó, amin feliratot lehet felismerni a „n” betűvel jelzett. A nagyon nehezen olvasható felirat: „*Özvegy Kisfaludi Kisfaludy Jánosné*”. Dátum nem felismerhető. De ennyi információból is beazonosítható a személy. Kisfaludy Jánosné, született Gróyer Zsófia 88 évesen halt meg végelgyengülésben 1880. április 17-én és 19-én temették el a nicki családi sírboltba.⁵⁷ A két előbb említett koporsó között található a harmadik fémkoporsó (m), amin viszont semmilyen írás sem felismerhető. Viszont, az elhelyezkedéséből és az anyagából – hasonló lemezkoporsó mint a másik kettő – ki lehet következtetni, hogy kit temettek el benne. A feltört koporsóban – itt is – női ruhamaradványokat lehet felismerni. A halotti anyakönyvi bejegyzésekből kiderül, hogy az előző temetésekhez közeli időpontban, csak egy személyt temettek el. Ő pedig Kisfaludy Gusztáv

55 GYEL Pel. Kapuvár, kereszteltek anyakönyve (továbbiakban: ker. akv.) 8. köt. 1876–1889.

56 GYEL Pel. Kapuvár, hal. akv. 7. köt., 1878–1896.

57 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1811–1889.

özvegye, Kozma Paulina. 1881. szeptember 13-án hunyt el 62 éves korában és 15-én temették a nicki családi sírboltba.⁵⁸ Nevezett menyje volt Gróyer Zsófiának és nagyanja Süttő Gizellának. Így, érthető a koporsók elhelyezése.

A KRIPTÁKBAN ELTEMETETTEK AZ ANYAKÖNYVEK TANÚSÁGA SZERINT.

A 17. század végén és a 15. század elején Nick még a vámoscsaládi egyházközség filiája volt.⁵⁹ 1718-ban vált önálló plébániává.⁶⁰ Ekkortól vannak anyakönyvi források. Azonban csak a születetteket jegyezték fel ettől az időponttól.⁶¹ A halálozási bejegyzések – és a házasságiak is – csak később, 1729-től kezdődnek és az első években ugyancsak hiányosak. Így, csak az ezután elhunytakról található írásos bizonyíték.

Mivel Niczky Lázár úgy végrendelkezett, hogy a régi templom alatti kriptákban lévő maradványokat az újonnan megépülő kriptákba vigyék át,⁶² ezért régi templom idején eltemetett elhunytakra is úgy tekinthetünk, hogy a mai templom alatt alusszák örök álmukat.

A KISFALUDY CSALÁD SÍRBOLTJÁBAN ELTEMETETTEK

A család ún. ifjabb ága, azon belül is a katolikus ágának a családtagjai temetkeztek ide. 21 családtag maradványait rejtí a kriptájuk az anyakönyvek tanúsága szerint. Maga Mózes, az ág őse, aki kalandos élete során részt vett a török ellenes harcokban, illetve később a spanyol örökösödési háborúban a franciák ellen, és 1707-ben⁶³ hunyt el Bécsben, valószínűleg nem Nicken lett eltemetve.⁶⁴ Itt jegyeznénk meg, hogy az idősebbik ághoz tartozó László kuruc brigadéros (†1739) temetkezési helyét Szluha Márton Nickre helyezte,⁶⁵ azonban ezt az információt Mészáros Kálmán vitatta.⁶⁶ Mi is vele értünk egyet és nemcsak azért, mert nincs nyoma az adott anyakönyvben, hanem azért is, mert az idősebb ág egyetlen más tagja sem temetkezett ide.

Ide temették („*in ecclesia niczkiensi*”) viszont a 77 éves korában elhunyt Pongrácz Zsuzsannát, Mózes özvegyét 1737-ben.⁶⁷ Ez a legkorábbi írásba foglalt adat. Több mint 30 év telt el a következő dokumentált temetésig.

A nicki anyakönyv elég szűkszavúan tudósít Kisfaludy Balázs haláláról. A nevének kívül csak a halál dátumát – 1768. november 7. – és az elhunyt korát – 66 év – rögzítették.⁶⁸ Viszont jóval bővebben számol be a mihályi anyakönyv. Többek közt egyértelműen meg-

58 Uo.

59 Kelemen – Nemes, 2012. 2. p.

60 Kelemen – Nemes, 2012. 4. p.

61 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, akv., 1718–1777.

62 R. R., 1908. 356. p.

63 Szluha szerint 1710. április 25-én. Szluha, 1999. Kisfaludy IV. tábla.

64 *Kisfaludy László: A kisfaludi Kisfaludy család története.* Debrecen, 2004. (továbbiakban: Kisfaludy, 2004.) 101. p. (Régi magyar családok; 2.)

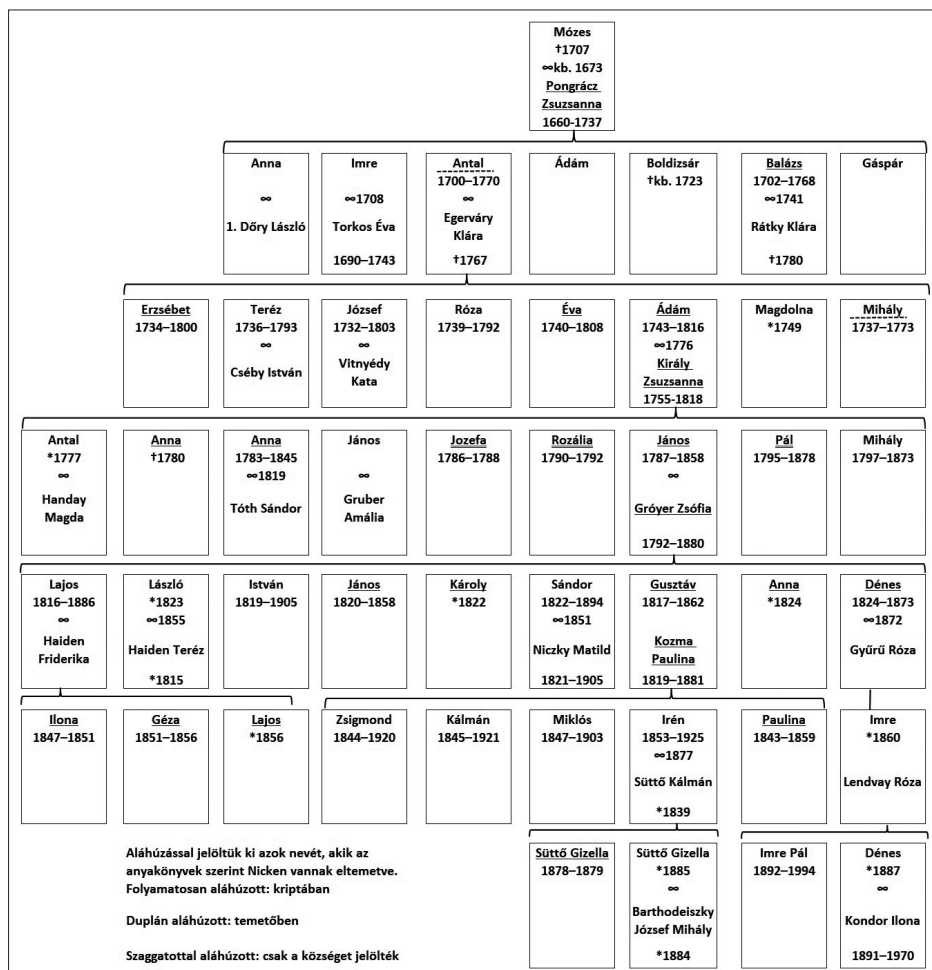
65 Szluha, 1999. Kisfaludy II. tábla.

66 *Mészáros Kálmán: Kuruc tábornokok és brigadérosok nyughelyei.* = Hadtörténelmi Közlemények, 2006. 4. sz. (továbbiakban: Mészáros, 2006.) 985. p.

67 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1729–1760. 1737. február 20.

68 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1768–1811.

jelöli a temetés helyét: „*Niczky ... Chrypta familiae*”⁶⁹ Balázs Mózes legkisebb gyermeke volt, ha elfogadjuk az anyakönyvi bejegyzés adatát.⁷⁰ Felesége Rátky Klára (1741–1780),

2. kép: A Kisfaludy család „ifjabb ágának” leszármazási táblája. Kisfaludy Mózes leszármazottjai (Szluha, 1999. Kisfaludy IV–VI. tábla alapján)

rátky és salamonfai Rátky Gábor és Polányi Jusztina leánya. Az ún. „vadosfai vallási incidens” egyik fő szereplője.⁷¹ Valószínűleg ő az utolsó, akit még a régi családi kriptába temettek.

69 GYEL Pel. Mihályi ir. Liber Defunctorum ab anno 1755–1826. 1768. november 7.

70 Kisfaludy László viszont Antal bátyjaként említi. Kisfaludy, 2004. 117. p.

71 Bővebben *Pintér Gábor*: Status causae Vadosfalvensis. = CREDO Evangélikus Műhely, 2005. 1–2 sz. 27–89. p.

Testvére, Antal 1770-ben történt halálakor csak annyit jegyeztek fel: „*sepultus in Niczk*”. Elképzelhető, hogy ekkor már megkezdtek az új templom építését és a kriptákban való temetkezések szüneteltek.

Igaz, hogy a templom 1776-ra elkészült, de az új kriptákba – Szily püspök vizitációja szerint – még 1779-ben sem lehetett temetni.⁷² Az új kriptába 1780-ban temettek először. Antal fiának, Ádámnak a leányát, Annát helyezték oda (*in cripta Niczkien*). Érdekes, hogy a következő években ismét nem a kriptában, hanem a temetőben (*cemeterio Niczkien*) temették a család elhunytjait. (A Niczky család is hasonlóan cselekedett.)

1800 és 1881 között összesen 18 Kisfaludy családtagot temettek a családi kriptába. Két kivétel történt. 1862-ben az 5 éves Kisfaludy Lászlót a répcelaki temetőben hantolták el, valószínűleg azért, mert törvénytelen születésű – szülőként csak Kisfaludy Malvina nevét tüntették fel – volt. A másik eset az 1878-ban 84 évesen elhunyt agglegény Pál, akit a nicki temetőben helyeztek örök nyugalomra, feltehetőleg a krypta betelte miatt. (Az utolsó három koporsót – a fémkoporsók – korábbi (fa)koporsók fölé helyezték el.)

Az itt nyugvók közül Ádámot, Antal fiát érdemes megemlíteni, aki egy 1782. évi nemesi összeírás szerint Vas vármegye alszolgabírójaként tevékenykedett.⁷³

Ádám 12 gyermeke közül kiemelkedik János Nepomuk (1787–1858), aki: „*iskolái befejezése után hivatalnoki pályára lépett, a dunántúli kerületi tábla ülnökeként dolgozott, majd 1809-ben a Napóleon ellen készülődő nemesi felkelő hadak alhadnagya lett... A Mecsery altábornagy parancsnoksága alatt álló lovashadosztályba osztva rövidesen főhadnagyi rangot kapott, és az 5. lovasszáhad tisztjeként részt vett az 1809. június 14-i kismegyeri ütközetben, majd a felkelő hadak szétszóródása után meg is sebesült Écsnél. A következő év szeptemberében feleségül vette a hat esztendővel fiatalabb Grójer Zsófiát, majd december 17-én, a vármegye tisztújító közgyűlésén gróf Széchenyi Ferenc, a vármegye adminisztrátora becsületbeli aljegyzőnek nevezte ki. 1816. május 28-án tovább lépett felfelé a ranglétrán, ezúttal a szombathelyi járás alszolgabírójává választották, majd 1824. november 9-én a tót-sági járás főszolgabírójává. Hivatalát 1835. május elsejéig látta el – közmegelegedésre.*”⁷⁴

A Kisfaludy család ezen ága nem halt ki, de nicki és répcelaki szereplésük a 20. század elején befejeződött. A leszármazottak elkerültek erről a vidékről. A családra utaló utolsó „emlék” a nicki temetőben található. Itt temették el 1970-ben Kisfaludy Dénesné született Kondor Ilonát, akinek a férje a kriptában nyugvó Dénes (†1873) unokája.

Érdekes bejegyzés található a nicki plébánia halotti anyakönyvében 1851. május 29-ei dátummal. Az elhunyt: Barthodeiszky József, 64 éves, római katolikus, laki földesúr, akit Nicken a Kisfaludy család sírboltjába temettek.⁷⁵ Miért? A család egyetlen más tagja sem temetkezett oda. Szülei sírja Mihályiban található, felesége és két gyermeke a külsőváti temetőben nyugszik. Legidősebb fia Répcelakon van eltemetve. A tehetős rátky és salamonfai Barthodeiszkyk még közeli rokonságban sem voltak a Kisfaludyakkal. Egyetlen korábbi kapcsolat az, hogy a már említett Kisfaludy Balázs feleségének, Rátky Klárának a testvére Magdolna (1718–1775) lett a második felesége Barthodeiszky Józsefnek (1721–1795), aki a Rátky család kihalása után megkapta a rátky és salamonfai előnevet.⁷⁶ Ő a Nicken eltemetett József (1781–1851) nagypapja.

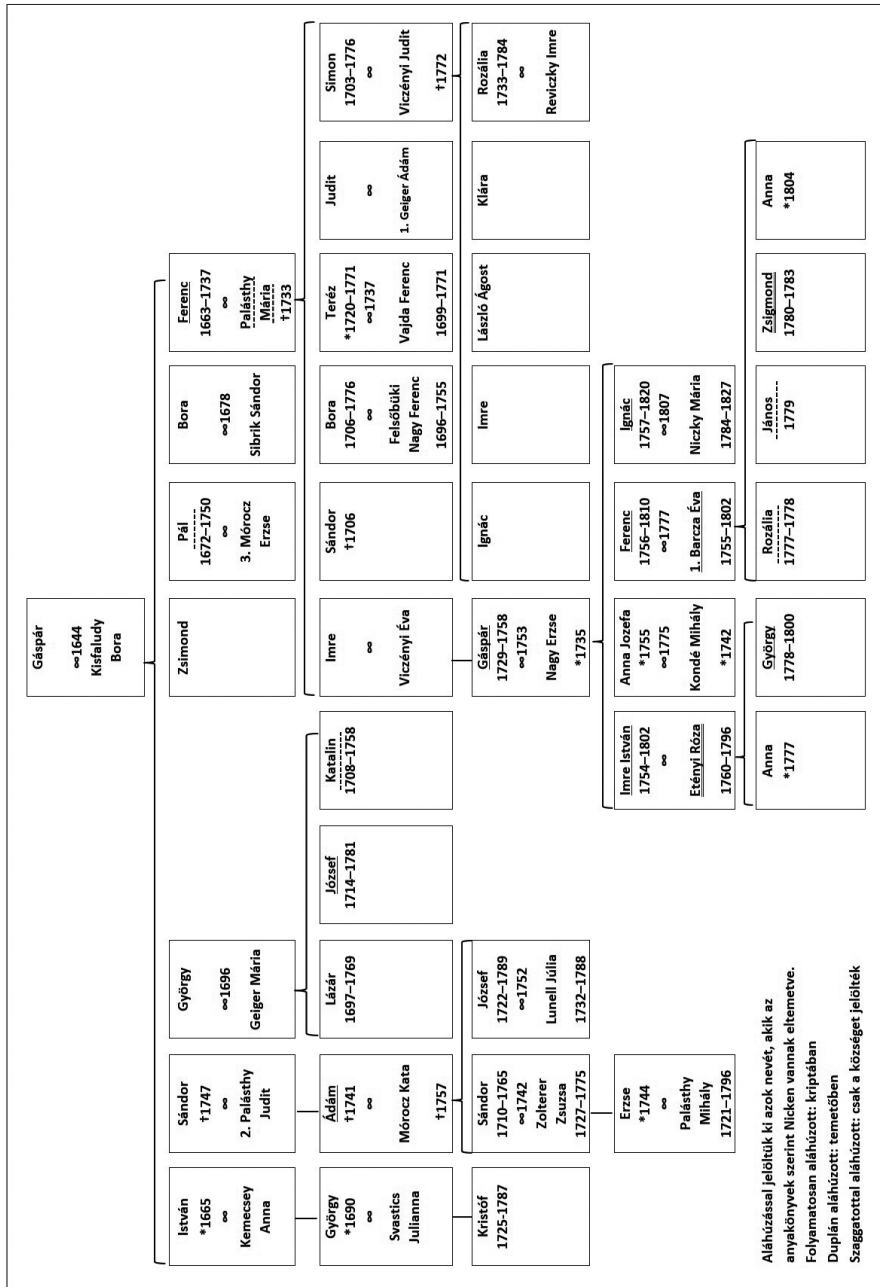
⁷² SZEL PL PH ir. Cv. Szily-vizitáció 176. p.

⁷³ Schneider Miklós: Vas vármegye nemesi összeírásai. 1. Szombathely, 1941. 73. p.

⁷⁴ Kisfaludy, 2004. 128–129. p.

⁷⁵ RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1811–1889.

⁷⁶ Kempelen Béla: Magyar nemes családok. 1. köt. Bp., 1911. 453. p.

3. kép: A Niczky család leszármazási táblája. Gáspár ága (Szluha, 1999. Niczky IV. tábla alapján)

A NICZKY CSALÁD ELHUNYTJAI A KRIPTÁBAN

A család mindkét nagy ágának a tagjai temetkeztek a kriptában. Az ún. „János-ágból” 16 főnél, míg az ún. „Gáspár-ágból” kilenc személynél szerepel az a kitétel, hogy a családi kriptában, vagy a nicki templomban lelt örök nyugalomra. Természetesen, ennél többen nyugodhatnak ott, csak az anyakönyvben nem szerepeltették. Olyanok, akik nem Nicken haltak meg, de azt jelölték meg a temetés helyszínéül. Például Niczky Tamás, aki Kőszegen halt meg 1760-ban, de megjegyezték, hogy „*Nickre vitték*”.⁷⁷ Vagy Niczky Katalin, aki Mihályiban halt meg 1758-ban, de Nicken temették.⁷⁸ Biztosan a kriptába temették 1818-ban Niczky József feleségét Nagy Annát, igaz, hogy a sajtoskáli anyakönyvben csak Nick települést említik,⁷⁹ de a kriptában sírfülkéjét nevével és halálának évszámával jelölték: „N Józsefnő 1818”.

A „Gáspár-ág” kriptában nyugvó elhunytai közül is megemlítünk néhányat. Ádámot, aki vasi, majd zalai követi tiszteget viselt, majd a kőszegi területi tábla elnöke lett.⁸⁰ Balogh inszurgens őrnagyként említi 1741-ben.⁸¹ Lázár úr testvére József, akit bátyja a végrendeletének végrehajtásával bízott meg,⁸² a győri székeskáptalan énekeskanonoka volt.⁸³ III. Gáspár nagyon fiatalon hunyt el 1759-ben, 29 éves korában. Özvegye Nagy Mária Erzsébet – az uraiújfalui Mesterházi Nagyk családjaából – később Márfy Ignáchoz ment feleségül.⁸⁴

Gáspár elsőszülöttjéről, Imréről és annak gyermekéről, Gyögyről már volt szó korábban. Másik két fia is a kriptában lett eltemetve, sőt házastársaik is. A középső fiú, Ferenc és első felesége Barcza Éva, illetve, legfiatalabb fiútestvér Ignác, aki Vas vármegyei főszolgabíró volt, negyedik unokatestvérét, Niczky Máriát vette feleségül. A „Gáspár-ág” III. Gáspár unokáival megszakadt. A bejegyzésekből az is kiderül, hogy a későbbi „grófi-ág” – István leszármazottai – egyetlen tagja sem temetkezett ide.

A „János-ág” férfitagjai is aktívan részt vettek a helyi, majd az országos közéletben. V. János (†1771) vasi táblabíró, míg fia, István (†1816) Kőszegi kerületi táblai ülkö volt.⁸⁵ Másik fia, Zsigmond (†1796) főszolgabíróként tevékenykedett Sopron vármegyéjében.⁸⁶

A következő generáció feljebb jutott a politikai ranglétrán. István fia, VI. János több címet is birtokolt. Udvari tanácsos, szeptemvir, Vas vármegye első alispánja. Követként több ún. reformkori rendi országgyűlésen is képviselte Vas vármegyéjét.⁸⁷ A követségtől

77 SZEL PL PH ir. Anyakönyvek. Kőszeg, hal. akv., 1760. július 1.

78 GYEL Pel. Mihályi ir. Liber Defunctorum ab anno 1755–1826. 1758. szeptember 26.

79 GYEL Pel. Sajtoskál. Vegyes anyakönyv 3. könyv halottak, 1798–1832. 1818. január 28.

80 Szluha, 1999. Niczky IV. tábla.

81 Balogh Gyula: Vas vármegye nemes családjai. 2. bőv. kiad. Szombathely, 1901. 106. p.

82 R. R., 1908. 360. p.

83 <http://lexikon.katolikus.hu/G/gy%C5%91ri%20sz%C3%A9kesk%C3%A1ptalan.html> (Megtekintve: 2020. december 1.)

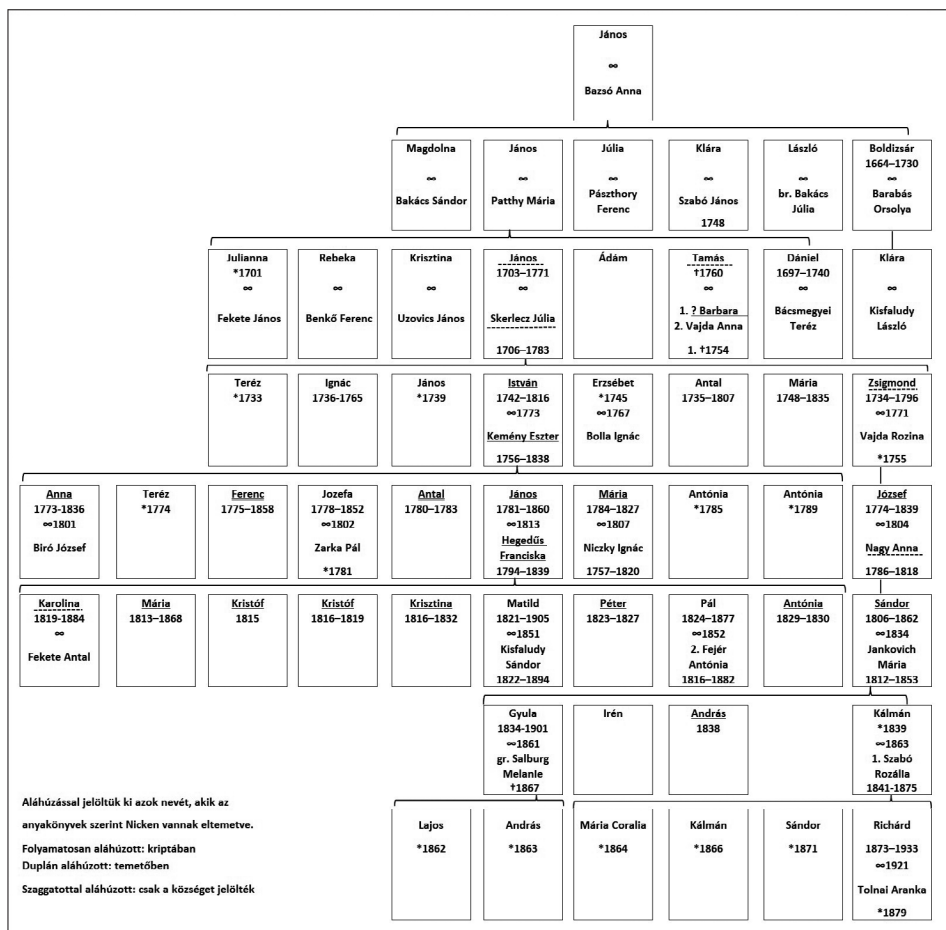
84 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, házassult anyakönyve, 1729–1764. 1764. (hónap, nap nélkül) 193. p.

85 Szluha, 1999. Niczky III. tábla.

86 Dominkovits Péter: Cigányösszeírások Sopron vármegyéjében, a 18. század második felében. Egy tematikus repertórium előmunkálatai, az 1770-es évek. In: Cigánysors. A cigányság történeti múltja és jelene. I. Fel szerk. Márfi Attila; társszerk. Kosztics István. Pécs, 2005. 55. p.

87 Tilcsik György: Vas megye és az örökvaltság kérdése a reformkori országgyűléseken. In: Vas megye múltjából. 3. Levéltári évkönyv. Szerk. Kiss Mária. Szombathely, 1986. 168–170., 172., 176., 207. p.; <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=82700016.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D26#> (Megtekintve: 2020. december 1.)

1834-ben visszalépett, amit a következőkkel magyaráznak: „a kormányzat az ellenzék sorából igyekezett minél több tehetséges embert hivatalokkal és címekkel megnyerni, s az oppozíciótól eltávolítani. Ez történt ... az 1832/36-os országgyűlés alatt ... többek között a vasi Niczky Jánossal...”⁸⁸

4. kép. A Niczky család leszármazási táblája. János ága
(Szuha, 1999. Niczky III. tábla alapján)

Talán ezért is kapott aloraszágbírói kinevezést.⁸⁹ Jánosnak három testvére, hat gyermeke és felesége is a kriptában nyugszik.

⁸⁸ *Völgyesi Orsolya*: Fáy András, Pest vármegye követe az 1832–36. évi országgyűlésen. In: Studia Comitatus.

Új foly. 2. A Ferenczy Múzeumi Centrum Évkönyve, 2015. Szerk. Tyekvicska Árpád. Szentendre, 2016. 37. p.

⁸⁹ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84000005.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3DNiczky> (Megtekintve: 2020. december 1.)

János unokatestvére, József hasonló pozíciókat töltött be. 1820 és 1836 között Sopron vármegye alispánja, az 1825–1827., az 1830. és 1832–1836. évi országgyűlésen a vármegye követeként vett részt. Haladó beállítottságát mutatja, hogy állandó kapcsolatban állt Széchenyi Istvánnal.⁹⁰ A császári és királyi tanácsos „fekete nyavalyában” hunyt el Sajtoskálban⁹¹ és Nicken a familia sirboltjába temették.⁹²

A politika és a közélet tekintetében talán József fia, Sándor a legismertebb. Apjához hasonlóan ő is betöltötte a soproni alispáni és országgyűlési követi tisztségeket.⁹³ A „*neve is fel-felbukkan Széchenyi 1831 utáni naplójegyzeteiben. Niczky is tagja volt az 1840. augusztus 24-én alakult Sopron-Vasi Szederegyletnek (kezdetben »Sopron-Vasi Szederfa-Egyesület«), mely Széchenyi kezdeményezésére jött létre.*”⁹⁴ A reformkor más, ún. haladó egyesületekben is szerepet játszott: pl. A Kisdédóvó Egyesületnek is tagja volt más reformpárti politikusokkal együtt.⁹⁵ Az akadémia könyvtárát egy 1541-ben nyomtatott Sylvester János-féle Újtestamentummal gazdagította.⁹⁶ A „*politikában a radikálisabb, kossuthi ellenzéki irányzatot pártolta. Az 1845-1848. közötti időszakban élen járt az adminisztrátori rendszer elleni agitációban, s a Rohonczy Ignác Sopron megyei adminisztrátor elleni küzdelem céljaira saját pénzével is adózott.*”⁹⁷ Az új, népképviselői országgyűlésbe Niczkyt Sopron vármegye lövői választókerülete választotta képviselővé. 1848. szeptember 17-én pedig Batthyány Lajos miniszterelnök őt nevezte ki Sopron vármegye, Sopron, Ruszt (ma: Rust, Ausztria) és Kismarton (ma: Eisenstadt, Ausztria) szabad királyi városok honvéd toborzási kormánybiztosává, amely feladatokat november közepéig látta el.⁹⁸ A szabadságharc után már nem vállalt szerepet a közéletben. Már korábban, 1846-ban eladta sajtoskáli birtokait,⁹⁹ Nickre költözve itt élt 1862-ben bekövetkezett haláláig. Ő az utolsó előtti, akit a családi kriptában helyeztek örök nyugalomra.

János és Sándor örökösei a 19. század második felében értéksítették birtokaikat, és elköltöztek a településről. Az utolsó, akit Nicken hantoltak el, Fekete Antalné Niczky Karolina volt 1884-ben.¹⁰⁰

Még néhány személyről szeretnénk megemlékezni. II. Gáspár gyermeke Pál 1750. január 28-án halt meg Nicken.¹⁰¹ Mivel a család leszármazási tábláján csak ő szerepel ezen a néven a 17–18. század fordulóján, feltételezhetjük, hogy ő az a Niczky Pál, akinek az aláírása szerepel a szécsényi országgyűlésen keletkezett szövetséglevél aláírói között.¹⁰² Niczky

90 Hermann Róbert: Niczky Sándor kormánybiztosi jelentései 1848. szeptember 24.–november 17. In: Házi Jenő emlékkönyv. Szerk. Dominkovits Péter, Turbuló Éva. Sopron, 1993. (továbbiakban: Hermann, 1993.) 349. p.

91 GYEL Pel. Sajtoskál Matricula Defunctorum 1832–1884. 1839. szeptember 4.

92 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1811–1889. 1839. szeptember 7.

93 Szinnyi József: Magyar írók élete és munkái. 9. köt. Bp., 1903. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyi-jozsef-7891B/n-9BA34/niczky-sandor-niczky-9D3A8/> (Megtekintve: 2020. december 1.)

94 Hermann, 1993. 349. p.

95 A Kisdédóvó intézeteket Magyarországon terjesztő Egyesület 1839-diki évkönyve. Kiad. Kacs Kovics Lajos. Pest, 1839. 54. p.

96 Régi magyar nyelvmélekek. 2. köt. Szerk. Döbrentei Gábor. Buda, 1840. VIII. p.

97 Hermann, 1993. 349. p.

98 Niczky Sándor képviselői és kormánybiztosi tevékenységéről lásd Hermann, 1993.

99 <https://sajtoskall.hu/falutortenet/>

100 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1811–1889. 1884. december 23.

101 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, hal. akv., 1729–1760. 1750. január 28.

102 II. Rákóczi Ferenc vezérlőfejedelem és a szövöttek rendek 1705. szeptember 20-ikán a szécsényi gyűlésen kiállított szövetséglevele. Bev. ell. Borovszky Samu. Hasonmás kiad. Bp., 1911. 7. lev. 1. p.

Pál főhadsegédet bízta meg a Bercsényi főgenerális 1709. szeptember végén, hogy tisztességesen temessék el az elhunyt Bottyán János generálist.¹⁰³

Egy másik Pál, VI. János gyermeke, akit nem Nicken temették, de az ottani templomban keresztelték Pál Ferenc Ignác néven.¹⁰⁴ Az 1848–1849. évi szabadságharc során 1848 szeptemberétől a Vas vármegyében alakuló önkéntes nemzetőrszázlőalj főhadnagya lett. Novembertől százados az előbbiből szervezett 45. honvédszázlőaljban. Alakulatával előbb Perczel Mór tábornok drávai hadtestében, 1849 januárjától a feldunai (VII.) hadtestben, majd az abból kivált Kmety-hadosztályban szolgált. Buda bevétele után kitüntették a katonai érdemjel 3. osztályával. A június 13-ai csornai ütközetben megsebesült, átlőtték a bal láb-szarát.¹⁰⁵ A szabadságharc leverése után büntetésből besorozták a 3. dzsidásezredhez, majd kb. 1 év elteltével váltságdíj ellenében leszerelték. Házassága(i) révén Nógrád vármegyébe, Erdőtarcsára került. A kiegyezés után Nógrád vármegye főjegyzője, a vármegyei honvédegyet tagja. Ott is halt meg 1877. március 11-én.¹⁰⁶

Itt szólnánk Pál sógoráról, Matild nővére férjéről, Kisfaludy Sándorról. Őt is Nicken keresztelték,¹⁰⁷ részt vett az 1848–1849. évi szabadságharcban mint honvéd hadnagy és a kemenesaljai kerület térparancsnoka. A kiegyezés után előbb aljárásbíró volt a Tatai járásban, majd 1874-től közjegyző Tatán.¹⁰⁸ Badacsonyban temették el 1894-ben.¹⁰⁹

Niczky Richárd szintén katonai pályára lépett, igaz kicsit később. A Monarchia, illetve a Magyar Királyság idején volt aktív szolgálatban (m. kir. ezredes). Ő örökbefogadás révén került a családba. Niczky Kálmán a nevét, nemességét és címerét is ráhagyományozta, amit az uralkodó is megerősített.¹¹⁰ A fenti eljárásra azért kerülhetett sor, mert a család a kihalás szélére került. Igaz, az ötlet nem bizonyult túl sikeresnek, mert Richárd is örökösök nélkül hunyt el 1933-ban.¹¹¹

103 Mészáros, 2006. 981. p.

104 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, ker. akv., 1808–1852. 1824. január 14.

105 *Bona Gábor*: Kossuth Lajos kapitányai. Bp., 1988. (továbbiakban: Bona, 1988.) 441. p.; *Hermann Róbert*: A csornai ütközet története és okmánytára, 1849. június 13. Sopron, 1999. 211. p.

106 Bona, 1988. 441. p.

107 RSZIKP Vámoscsaládi irattár. Nick, ker. akv., 1808–1852.

108 *Bona Gábor*: Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban. 2. köt. Bp., 1998. 222. p.

109 <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/138652> (Megtekintve: 2020. december 1.)

110 https://archives.hungaricana.hu/hu/libriregii/view/hu_mnl_o1_a057_71_0001/?pg=793&bbbox=-460%2C-1361%2C2034%2C55 (Megtekintve: 2020. december 1.)

111 <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GRKY-9BYX?i=456&wc=923Q-JWG%3A40681801%2C62998201%2C50123101&cc=1452460> (Megtekintve: 2020. december 1.)